

NYVIDEN

SYDDANSK UNIVERSITET | SÆRNUMMER · OKTOBER 2006

Odense Universitet

Et tilbageblik

Af Bengt Bengtson

Sænummer af **NYVIDEN**.

Redaktion: Kent Kristensen (journalist, ansvh.), Martin Vikkelsø (layout og web), Presse og formidling, Syddansk Universitet, tlf. 6550 1000, nyviden@adm.sdu.dk

Forsidefoto: Bengt Bengtson ved det beskedne skilt, der i sommeren 1966 viste vej til Odense Universitets første hjemsted, nemlig ved OdenseTeknikum, blok E.

Fotos: Fyns Pressefoto/Stadsarkivet, Geert Mørk (side 3). **Tryk:** oneZone A/S. **Oplag:** 10.000. ISSN 1399-0772

FESTFORELÆSNING VED SYDDANSK UNIVERSITET DEN 6. OKTOBER 2006:

Mod sædvane er dette års festforelæser ikke forsker.

Til gengæld spillede han hovedrollen, da universitetet for 40 år siden kom til verden. Faktisk blev han allerede hentet til Fyn i november 1964 for "at forestå det administrative arbejde i forbindelse med det nye universitetscenter og undervisningens påbegyndelse sammensteds efter retningslinier fastlagt af Undervisningsministeriet", som det hed i hans jobbeskrivelse.

Inden da havde Bengt Bengtson gjort karriere i Finansministeriet, hvor han havde skaffet sig et ry som en problemknuser, der ikke var bange for at gå nye veje.

Disse egenskaber fik den dengang 40-årige cand.jur. så rigeligt brug for

i Odense, hvor han på mindre end to år skulle sikre, at der stod bygninger, forskere og undervisere klar til at udgøre landets tredje universitet.

Bengt Bengtson havde i de første år titel af universitetsadministrator, men i virkeligheden var han igangsætter. Og da universitetet for alvor kørte på skinner, valgte han i 1973 at søge en chefstilling i Fyns Amt, hvor der ventede nye udviklingsopgaver.

Alligevel ser han tilbage på årene ved det daværende Odense Universitet som de bedste i sit arbejdsliv. I dag er han bosiddende på Frederiksberg, hvor han nyder tilværelsen som aktiv pensionist.

I anledning af 40 års jubilæet er Bengt Bengtson dette års festforelæser ved Syddansk Universitet.

Et tilbageblik

Når vi i dag fejrer universitetets 40-års jubilæum, er det naturligt for mig at foretage et kort tilbageblik.

Der er grund til at huske, at universitetet kom til verden som et "ønskebarn". Både Odense by og brede kredse på Fyn havde i årevis arbejdet ihærdigt på at få et universitet til byen. Gentagne gange var ønsket blevet mødt med et klart NEJ fra politikerne på Christiansborg, men de lokale pressionsgrupper gav ikke op. De fortsatte endda deres aktiviteter i årene efter universitetets start som værdifulde støttegrupper.

Da loven om Odense Universitet blev vedtaget i 1964, og jeg fik betroet opgaven med at få universitetet i gang, var alle på Fyn parat til at give en hjælpende hånd. Lad mig blot nævne Odense Kommune, som straks lod os låne et par gode kontorlokaler på rådhuset. Vi blev samtidig koblet på kommunens telefoncentral, så man ved at ringe til kommunen kunne blive stillet om til universitetet, og vi fik vores eget skilt på døren til rådhuset.

Vi måtte også benytte kommunens kantine, og det var meget værd, også fordi vi dér traf mange mennesker, som i startfasen gav os god hjælp. I vores søgen efter egnede lokaler til universitetet var det således kommunens stadsarkitekt, som pegede på teknikumløsningen.

I september 1966 blev drømmen til virkelighed, og det første kuld studerende ankom til Odense Universitet. Men forinden var gået et par krævende år med forberedelse.

Byggeriet på Odense Teknikum, hvor Odense Universitet skulle have sin spæde start, blev en kamp med tiden. Her er universitetsadministrator Bengt Bengtson i januar 1965 ude for at se til arbejdet.

Teknikumløsningen

Byggeriet på Odense Teknikum bestod af tre etaper, hvoraf man ved begyndelsen af 1965 ville blive færdig med gravearbejdet til 2. etape. Hvis vi kunne få Undervisningsministeriets godkendelse af, at 3. etape af byggeriet til Teknikum kunne udføres umiddelbart i forlængelse af det igangværende byggeri, kunne hele byggeriet blive færdigt inden september 1966, og så kunne universitetet låne lokalerne i etape tre i fem år, hvorefter Teknikum selv skulle bruge dem.

Denne udmærkede plan blev forelagt Undervisningsministeriet, som straks godkendte den.

I universitetets administration fik vi travlt med at finde ud af, hvilke bygningsændringer der var nødvendige, især til medicinstudiet. Eftersom der dengang ikke var ansat medicinere på universitetet, rejste

administrationen til København og Århus for at drøfte teknikumtegningerne med dem, der varetog 1.-dels undervisningen i medicin disse steder. Vi fik gode råd om, hvilke ændringer vi skulle anmode om at få gennemført. Teknikums arkitekt arbejdede energisk på opgaven, således at bygningerne både kunne dække universitetets behov og – senere – Teknikums behov. I marts 1965 meddelte arkitekten, at han nu var tæt ved at være klar til at flytte mandskab og materiel, så man direkte

- En dag kom Teknikums arkitekt farende ind på mit kontor og sagde: Nu kan vi altså ikke vente længere.

kunne gå i gang med etape 3, som universitetet skulle bruge.

Vi manglede kun én ting, som til gengæld var meget vigtig. Finansudvalget havde endnu ikke holdt det møde, hvor byggeriet skulle godkendes.

En dag kom Teknikums arkitekt farende ind på mit kontor og sagde: Nu kan vi altså ikke vente længere. Vi har alt parat. Vi er færdige med gravearbejdet til Teknikums 2. etape, men hvis vi ikke kan få grønt lys nu, må vi flytte mandskab og maskiner til andre opgaver, og så vil afleveringen af byggeriet til universitetet blive forsinket – i hvert fald i flere uger – og så kan universitetet ikke starte til tiden.

Jeg svarede, at der ikke kunne gives grønt lys, før finansudvalget havde behandlet sagen. Imidlertid tilføjede jeg: hvis De selv tror på sagen, kan De jo tale med rektor på Teknikum og spørge ham, om han har indvendinger, hvis de graver et hul i jorden på hans matrikelnummer.

Arkitekten forsvandt som et lyn. Jeg kan naturligvis ikke vide, hvor han skulle hen og hvorfor, men de store gravemaskiner gik straks i gang, alt gik planmæssigt, og universitetet kunne starte til tiden.

Et bedømmelsesudvalg på Fyn

Men bygninger gjorde det jo ikke alene. Der skulle også være nogle til at undervise

og forske i dem. Og en dag i begyndelsen af 1966 blev jeg ringet op af professor Billeskov Jansen fra Københavns Universitet. Han fortalte mig, at han sammen med professorerne Sven Møller Kristensen – også fra Københavns Universitet – samt Gustav Albeck fra Aarhus Universitet var blevet anmodet om at træde ind i det bedømmelsesudvalg, der skulle finde frem til, hvem der skulle være Odense Universitets første professor i nordisk litteratur. De tre professorer var blevet enige om, at det kunne være passende at løse denne opgave i Odense, hvis jeg kunne stille et lokale til rådighed i nogle dage. Det problem klarede vi, og vi bistod i øvrigt professorerne så godt vi kunne. Sådan gik det til, at Mogens Brøndsted blev den første professor, som blev udpeget af et bedømmelsesudvalg, der udførte sit arbejde her på universitetet.

En anatomis uløselige problem

Fra den tidligste start på planlægningsarbejdet vidste vi, at det mest hastende for os var at få klaret de praktiske problemer for de medicinske fag, men vi vidste ikke dengang, hvem der ville blive de første professorer.

Da jeg underhånden hørte, at Franz Bjerring kunne forventes at blive udnævnt til vores første professor i anatomi, ringede jeg straks til ham for at få arrangeret et møde, hvor vi kunne drøfte forberedelserne til hans fag. Jeg rejste straks til København, hvor jeg fik en god samtale med Bjerring.

Denne medicinstuderende ser ud til at være mere optaget af en telefonsamtale end af knoglerne foran ham. Skeletter til undervisningen skulle købes i Indien, men også det nåede universitetet at få på plads til semesterstart.

| - Derfor havde vi i administrationen i dette specielle tilfælde vovet på egen hånd at købe et parti skeletter i Indien. |

Han kunne blandt andet fortælle mig, at han havde engageret nogle studenter til at lave præparater til mikroskopi. Han havde også løsninger på en række andre problemer, men så sagde han: "Jeg har imidlertid ét stort problem, som jeg ikke kan finde en løsning på. Jeg skal helt fra starten bruge et antal rigtige skeletter i undervisningen, og da de kun kan fås i Indien, kan de ikke nå at komme frem til semesterets start, selvom vi bestiller dem straks." Så fortalte jeg Bjerring, at de anatomer, som vi hidtil havde talt med, inden vi vidste noget om, hvem der ville blive vores første anatom, havde sagt præcis det samme. Derfor havde vi i administrationen i dette specielle tilfælde vovet på egen hånd at købe et parti skeletter i Indien, og de var allerede på vej til Danmark og ville være rettidigt fremme.

Bjerring blev meget glad for, at hans problem var løst, og i administrationen var vi lettede over, at vi ikke risikerede at brænde inde med et parti skeletter i vores skabe.

Professor Mogens Brøndsted blev den første rektor ved Odense Universitet – et embede han dygtigt bestred i fem år. Her er han i forskellige situationer i løbet af 1966. På det øverste foto byder han de første studerende ved Odense Universitet officielt velkommen ved immatrikulationshøjtideligheden. På det nederste foto ses nogle af de første professorer ved Odense Universitet - nemlig David Favrholt (filosofi), Bengt Algot Sørensen (germansk filologi), Mogens Brøndsted selv (nordisk litteratur), Henning Krabbe (engelsk), Kristine Heltberg (slavisk filologi) samt Niels Åge Nielsen (nordiske sprog).

De nye professorers startvilkår

De professorer, som startede i Odense i 1966, arbejdede under meget vanskelige og krævende vilkår.

For det første måtte de tage initiativ til ansættelse af de videnskabelige medarbejdere, som var nødvendige for at gennemføre undervisningen.

For det andet måtte de lave oversigter over de bøger og det materiale, som skulle være til rådighed.

For det tredje måtte de tilrettelægge den undervisning, som skulle begynde i september 1966.

Desuden skulle de finde ud af, hvordan der i kalenderen kunne blive plads til forskningsindsatsen og sidst – men ikke mindst – hvordan familien bedst rykkes op med rod og bosættes på Fyn. Oven i alt dette blev en del af dem yndlingsvildt for journalisterne, som blandt andet ville vide, hvordan de havde tænkt sig at reformere deres eget fag.

Mogens Brøndsted, som på det tidspunkt var blevet valgt som rektor, var naturligvis hele tiden i skudlinien. I forbindelse med indvielsen i 1966 måtte han svare på nærgående spørgsmål fra en lokal journalist, som åbenbart havde læst om centertanken og de

Universitetsadministrator Bengt Bengtson mestrede ikke blot kunsten at neje - men også at bukke. Her hilser han på Hendes Majestæt Dronning Ingrid, mens blandt andet Hans Majestæt Kong Frederik IX og undervisningsminister K.B. Andersen ses i baggrunden. Fra den officielle indvielsesfest den 15. september 1966.

store reformer, som lå forude. Journalisten spurgte: "Rektor Brøndsted, føler De Dem ikke som en pioner med de opgaver, som De skal løse?"

Hertil svarede Brøndsted på sin karakteristiske, beskedne måde: "Åh, pioner er sådan et stort ord. Jeg vil hellere holde fast ved ordet PRØVEKANIN".

Kunsten at neje

Den 15. september 1966 var den højtidelige dag, hvor Odense Universitet skulle indvies. Hele byen stod på den anden ende. En masse flag var hejst, butiksvinduerne var pyntede, og på universitetet var vi færdige med at planlægge alt, ned til mindste detalje. Vi havde naturligvis også fundet frem til tre af de nye studenter, som ville påtage sig at møde op i hvide kjoler og med studenterhuer for at overrække blomsterbuketter til dronningen og de to prinsesser, som ville være til stede.

- Diskret fik jeg via en politimand melding om, at bilen med de kongelige gæster nu var ved at svinge ind på Hjallesevej. Der var omkring to minutter til ankomsten. Så skete det uventede.

Da tiden var inde, stod studenterne parat med deres buketter. Undervisningsminister K.B. Andersen stod også klar sammen med rektor Brøndsted. Derefter kom jeg i rækken. Over for os stod en stribe pressefotografer klar. Diskret fik jeg via en politimand melding om, at bilen med de kongelige gæster nu var ved at svinge ind på Hjallesevej. Der var omkring to minutter til ankomsten. Så skete det uventede. Den ene af de tre studenter forlod sin plads. Med raske skridt gik hun forbi undervisnings-

ministeren og rektor og direkte hen til mig. Idet hun rakte mig sin buket, sagde hun: "Hr. Bengtson. Jeg er ikke helt sikker. Vis mig lige, hvordan jeg helt præcis skal neje, når jeg overrækker min buket."

Der var ikke tid til overvejelser. Jeg måtte handle pr. konduite. Der stod jeg så i kjole og hvidt og gjorde et velment forsøg på at

neje så yndefuldt som muligt, mens jeg rakte buketten tilbage til studenten. Hun så glad og sikker ud og var straks på sin plads igen.

Jeg sendte et skævt blik til pressefotografene, men ingen af dem havde fundet på at forevige denne situation.

Centertanken

Omkring 1960 var der for alvor kommet gang i debatten om planlægningen af de nye universiteter, og samtidig blev der fra flere sider formuleret forventninger om nyskabelser i indholdet. Samtidig blev det moderne at bruge ordet "universitetscentre".

Formanden for planlægningsrådet for de højere læreanstalter udtalte i forbindelse med starten af Odense Universitet følgende:

"Det har ikke været muligt under forberedelsen til starten af Odense Universitet at støtte sig til redegørelser eller beslutninger, der har deres udgangspunkt i planlægningsrådet, fordi også rådet befinder sig i begynderfasen.

Universiteterne bør samle de uddannelser, der nu har selvstændige læreanstalter.

Det er vigtigt at udbygge de gode kontakter mellem de højere læreanstalter og erhvervslivet – til gensidig inspiration.

Når man bruger udtrykket "universitetscentre", må det ses på baggrund af et ønske om den størst mulige sammenhæng inden for de videregående uddannelser.

Det er vigtigt, at uddannelserne både med hensyn til varighed, indhold og kombinationsmulighederne mellem fagene bliver gjort smidigere."

I dag må det erkendes, at det på mange måder havde været hensigtsmæssigt, om universiteterne var blevet hjemsted for en del af de uddannelser, som nu har egne læreanstalter.

Det er givet, at en udvikling i denne retning vil møde modstand.

Det er let at se, at et nystartet universitet ikke kan finde mange pejlemærker i disse udtalelser, også fordi hovedparten af den forudsætter beslutninger på ministerielt niveau

En centertanke på den fynske muld

Samtidig med at vi på universitetet var i gang med opbygningen af det lægevidenskabelige fakultet, blev vi opmærksomme på den udfordring – rent centermæssigt – som kunne ligge i en koordinering med

planerne om en ny veterinær- og landbohøjskole.

Loven om en ny veterinær- og landbohøjskole var fra 1961, og det var vedtaget, at den skulle opføres nær Hollufgaard. Samtidig blev det anført, at antallet af studerende ville stige kraftigt, så det var klart, at skolen på Frederiksberg ikke kunne klare presset i de kommende årtier.

Der rejste sig derfor det spørgsmål, om der ikke åbnede sig perspektiver for at overveje et biologisk center på Fyn, hvor lægevidenskab og veterinærvidenskab samt flere andre kunne indgå i et praktisk og inspirerende samarbejde.

Professor N.O. Rasbech fra veterinær- og landbohøjskolen fremsatte i 1966 nogle synspunkter herom i Fyens Stiftstidendes kronikserie med titlen "Tanker om et nyt universitet". Han skrev blandt andet: "Der kan etableres en regional forskning, hvor man kan gøre hele Fyn til én biologisk forsøgsmark.

Der eksisterer et samspil mellem en række faktorer i kæden jord, planter og dyr på den ene side og mennesker på den anden side, som gør disse til dele af en større biologisk enhed.

I mange år har vores jordbundsspecialister og plantepatologer bestræbt sig på at fastlægge sammenhængen mellem jorden, næringsstofmængder og afgrødeudbyttet.

Levnedsmiddelhygiejniskere og levnedsmiddelteknologer har kendskab til, hvad der findes eller ikke findes i de producerede levnedsmidler, og medicinere kender de sygdomme, der kan være en følge af mangler i denne levnedsmiddelkæde.

Måske står vi blot ved begyndelsen at en forskningsepoke, hvor vigtige stoffers forekomst og virkning i jord og planter, dyr og mennesker vil blive belyst langt mere indgående."

På et tidspunkt blev jeg inviteret til et møde på veterinær- og landbohøjskolen på Frederiksberg for at fortælle om planter og muligheder. Der var en meget stille forsamling. Selv om tilhørerne var pæne og dannede mennesker, var det klart for mig, at jeg ikke var blandt venner.

Jeg hørte senere, at man som følge af kraftig modstand fra veterinær- og landbohøjskolens egne ansatte ikke realiserede Odenseplanerne. Dengang forstod jeg det ikke rigtigt. Jeg syntes, at det måtte være meget fristende for dyrlægerne at skulle forske og

- Selv om tilhørerne var pæne og dannede mennesker, var det klart for mig, at jeg ikke var blandt venner.

samarbejde med andre biologer ude på landet, hvor alle husdyrene bor. Senere blev jeg klar over, at man måske ikke har været alt for begejstret for tanken om at blive omklamret af Odense Universitet, som tordnede frem. Det kunne også tænkes, at politikerne på Christiansborg kunne få den idé at samle

den biologiske forskning og uddannelse under undervisningsministeriet, og det var måske ikke så sjovt.

Nye tider

Der er løbet meget vand i åen siden dengang, hvor jeg arbejdede med planlægningsopgaver og administration på universitetet. Det var i øvrigt de mest spændende år af mit arbejdsliv.

I dag prøver jeg – så godt jeg kan – at følge med i, hvad der sker på Syddansk Universitet. Jeg oplever, at universitetet bobler af aktivitet, og glæder mig konstant til at følge med i, hvad der i "NY VIDEN" kommer af informationer.

Jeg har specielt bemærket, at etablerede forskere her på universitetet nogle gange har taget initiativet til nye projekter og til oprettelse af nye uddannelser, i nogle tilfælde også uddannelser, som andre steder i landet har deres egne institutioner. Det er faktisk tæt på den idealtilstand, som professor Mogens Westergaard for 40 år siden agiterede for ved skabelse af forskningsmiljøer. Han skrev blandt andet: I videnskab må forskeren altid komme før faget. Dermed mente han, at man ikke må sætte elementær undervisning i gang, før man har sikkerhed for, at "toppen" er i orden, altså før forskningsinstitutterne og det videnskabelige miljø er etableret.

Jeg synes, det lyder besnærende, at man kan lade et nyt institut ligge i "rugekasse" i et andet institut. I dag kunne jeg godt have ønsket mig, at de nye professorer ved starten af Odense Universitet havde haft bedre tid til skabelsen af et videnskabeligt miljø, inden den første årgang studenter myldrede ind.

Når jeg betragter Syddansk Universitet i dag, hvor mange "ildsjæle" udfolder sig i flere byer i området, og hvor der samarbejdes med erhvervslivet, kan jeg kun glæde mig meget over, at jeg fik lov til at være med til at gå de første skridt hen ad den vej, som førte frem til Syddansk Universitet.

Et udvalg på 17 folketingsmedlemmer var i maj 1966 ved at forberede en lov om centre for højere uddannelser. I den forbindelse besøgte de Odense, hvor universitetsadministrator Bengt Bengtson viste rundt.

| – Når jeg betragter Syddansk
Universitet i dag, hvor mange
"ildsjæle" udfolder sig i flere byer
i området, og hvor der samarbej-
des med erhvervslivet, kan jeg
kun glæde mig meget over, at jeg
fik lov til at være med til at gå de
første skridt hen ad den vej, som
førte frem til Syddansk Universitet.

Bengt Bengtson, fhv. universitetsadministrator |

